

Interlingválna onomaziologická komparácia – úvod do problematiky

Soňa Rešovská

Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
resovska.s@gmail.com

Kľúčové slová: interlingválna onomaziologická komparácia, slovenčina, angličtina, teória lexikálnej motivácie, onomaziologický prístup, onomaziologický motív

Key words: cross-linguistic onomasiological comparison, Slovak language, English language, theory of lexical motivation, onomasiological approach, onomasiological motive

Úvod

Predkladaný príspevok predstavuje úvod do problematiky onomaziologickej komparácie v medzijazykových súvislostiach, v rámci ktorej sa zameriavame na analýzu spôsobov pomenúvania v slovenčine a angličtine ako predstaviteľov dvoch typologicky odlišných jazykov. Cieľom tohto výskumu, uskutočňovaného na materiáli pomenovaní mužských osôb vykonávajúcich povolanie, je analýza a identifikácia analógií a špecifik fungovania pomenúvacích procesov v slovenčine a angličtine. V príspevku sa predstavujú dva základné teoreticko-metodologické piliere onomaziologickej komparácie – teória lexikálnej motivácie a onomaziologický prístup – a ich jednotlivé aspekty, prostredníctvom ktorých je možné načrtnúť problematiku onomaziologickej komparácie a uskutočňovaných analýz.

1 Interlingválna onomaziologická komparácia

Pomenúvanie entít a javov, ktoré človek poznáva či vytvára, je jedným zo základných spôsobov, akým je možné uchopiť svet, ktorý ho obklopuje (porov. Furdík, 2005a, s. 367). Jazyk ako nástroj človeka, jeho nositeľa, plní pomenúvaciu funkciu ako jednu zo svojich základných funkcií vo vzťahu ku kultúre. Existuje predpoklad, že spôsoby, ktorými sa pomenúvajú jednotlivé entity a javy, sú pre všetky jazyky univerzálne. Proces pomenúvania sa uskutočňuje niekoľkými univerzálnymi spôsobmi, ich produktivita, zastúpenie a interakčné procesy sú však špecifické pre každý jazyk, v ktorom pomenúvanie prebieha (porov. Furdík, 2005a, s. 367).

Potreba pomenúvať nové jednotky sa v jazyku uspokojuje viacerými spôsobmi, vždy však s prihliadnutím na už existujúce, produktívne spôsoby pomenúvania, ktoré môžu fungovať ako východisko vzniku ďalších jednotiek (porov. Dokulil, 1962, s. 19). Princíp fungovania pomenovania v jazyku sa zakladá na spojení obsahu a formy, ktorou sa tento obsah vyjadruje. „Poznávané javy sa ľudským myslením spracúvajú pojmovo, pojmové štruktúry sa odrážajú v sémantických štruktúrach a tie sa zase vyjadrujú formovými štruktúrami (v zmysle vnútornej formy). Na pomenovanie konkrétnych (jednotlivých) javov sa používajú komunikačné jazykové znaky, resp. ich vonkajšia forma ako nositeľ systémového znaku.“ (Horecký et al., 1989, s. 21).

Onomaziológia ako súčasť lexikológie analyzuje práve toto prepojenie jazykových foriem s významom, konceptom, ideou, ktorú vyjadrujú. Onomaziologický prístup, v smere od významu k forme, odpovedá na otázku, akou formou sa vyjadruje konkrétny význam. Tým sa onomaziologický prístup odlišuje od semaziologického, ktorého podstatou je snaha odpovedať na otázku, čo znamená konkrétna jednotka, postupuje teda v smere od formy k obsahu (porov. Grzega – Schöner, 2007, s. 7–8).

V prípade medzijazykovej komparácie spôsobov pomenúvania je kľúčový práve onomaziologický prístup, k lexikálnej jednotke pristupuje v smere od obsahu k forme, čiže je uplatniteľný na akýkoľvek jazyk a nie je viazaný na konkrétnu štruktúru. Ako uvádza M. Dokulil (1962, s. 29): „Akt utvorenia nového slova a pojmenovania vôbec zpravidla predpokladá, že zobecněný odraz skutečnosti ve vědomí (obsah) je nejprve určitým způsobem zpracován, učleněn a zařaden, a to tak, jak to odpovídá vyjadřovacím možnostem, přesněji pojmenovacím způsobům daného jazyka. Ve své konkrétní realizaci jsou arci tyto pojmenovací postupy v různých jazycích různé, jejich podklad, pojetí pojmenovaného jevu, různé přístupy pojmenovací představují půdorys pojmenování, jeví však nápadné shody, vyplývající z toho, že tyto struktury představují jen určitý výběr ze struktur vztahově určených pojmů vůbec, z nichž mnohé jsou pro pojmenování nepostradatelné [...]“.

V rámci pomenúvania teda možno vymedziť niekoľko univerzálnych spôsobov, ktoré sa však konkretizujú v každom jazyku vzhľadom na osobitosti, ktorými sa tieto jazyky od seba líšia. Výsledkom týchto špecifik, ktoré sú podmienené vnútornými (systémovými) a vonkajšími (kultúrnymi, historickými a sociolingvistickými) príčinami, je odlišná produktivita jednotlivých spôsobov pomenúvania vzhľadom na konkrétny jazyk, čím sa utvára jeho individuálny profil (porov. Furdík, 2005a, s. 367).

2 Interlingválna onomaziologická komparácia a teória lexikálnej motivácie

V prípade onomaziologickej komparácie, ktorej cieľom je porovnávanie pomenúvacích procesov v odlišných jazykoch, a teda sa bezprostredne konfrontuje s potrebou analýzy spôsobov utvorenia pomenovaní, vychádzame z dvoch základných teoreticko-metodologických východísk. Teória lexikálnej motivácie je, vychádzajúc z univerzálného charakteru uplatnenia tohto princípu v rámci lexikálnej zásoby, z tohto pohľadu optimálnym zjednocujúcim prostriedkom nielen na určovanie jednotlivých spôsobov pomenovania – nominačných motivačných typov – ale aj v rámci ďalšej analýzy konkrétnych jednotiek, ktorá sa od nominačných motivačných typov odvíja. Teóriu lexikálnej motivácie je vzhľadom na jej ukotvenie v onomaziologickom prístupe, ktorý nie je viazaný na konkrétnu štruktúru, možné aplikovať na oba skúmané jazyky. Medzijazykové porovnávanie spôsobov pomenúvania z viacerých aspektov naznačil v troch fragmentárnych štúdiách J. Furdík (1993, 2005a, 2005b). Z hľadiska prístupu k interlingválnej komparácii v nich pracuje s kľúčovým termínom sémanticky ekvivalentné lexémy (ďalej aj SEL), ktorý označuje lexémy pomenúvajúce v rôznych jazykoch rovnaký denotát.

Analýza súboru sémanticky ekvivalentných lexém sa zameriava na nominačné typy lexikálnej motivácie, a teda je jej úlohou určiť a následne porovnať, aký motivačný typ je zodpovedný za fyzické utvorenie konkrétnych jednotiek v súbore, a vyhodnotiť prepojenie onomaziologickej štruktúry s jej konkrétnou realizáciou, spôsobom utvorenia konkrétneho pomenovania. Ako píše J. Furdík (2005a, s. 368), „po dostatočne presnom vymedzení inventára onomaziologických kategórií by bolo možné preskúmať, do akej miery sa v jednom jazyku v porovnaní s iným realizuje daná onomaziologická kategória derivačne (a v rámci derivácie ktorými slovotvornými typmi), do akej miery kompozíciou, viacslovnými pomenovaniami, prípadne ktoré motivované slová patriace do danej onomaziologickej kategórie majú v iných jazykoch nemotivované ekvivalenty.“

Cez prizmu nominačných typov lexikálnej motivácie je na základe analýzy a následnej komparácie súboru anglických a slovenských sémanticky ekvivalentných lexém možné podať opis týchto spôsobov verbalizácie v dvoch typologicky odlišných jazykoch. Pri každom z nominačných typov motivácie sa analýza zameriava na ich jednotlivé aspekty, ako aj na

špecifiká vyplývajúce z odlišnej typológie aj lingvistického prístupu k niektorým fenoménom spojeným s jednotlivými motivačnými typmi.¹

3 Spôsoby pomenúvania

V pozadí individuálneho profilu pomenúvacích procesov konkrétnych jazykov možno identifikovať päť univerzálnych spôsobov nominácie² (porov. napr. Dokulil, 1962, s. 19–26; Furdík, 2005a, s. 367³; Grzega – Schöner, 2007, s. 41–50), ktoré na základe teórie lexikálnej motivácie možno charakterizovať ako (porov. Ološtiak, rkp.):

1. intralingválne tvorenie – tvorenie nových jednotiek v rámci jedného jazyka

1.1 intralexematické tvorenie – utváranie nových jednotiek v rámci jednej lexémy:

a) sémantická motivácia – pôsobením sémantickej motivácie vznikajú neosémantizmy, nové významy už existujúcich jednotiek, nevzniká teda nová jednotka ako taká, napr. *ošetrovateľ* – 1. kto (z povolania) ošetruje chorých, 2. opatrovník, opatrovateľ;⁴

1.2 interlexematické tvorenie – tvorenie nových jednotiek v medzilexematickom priestore, keď sa na základe už existujúcej lexémy tvorí nová lexéma:

a) slovotvorná motivácia – nové jednotky vznikajú na základe zmeny morfematickej štruktúry už existujúcich jednotiek, napr. *bubon* → *bubeník*, *národné hospodárstvo* → *národohospodár*, *to polish* „lakovať“ → *polisher* „lakovač“, *to bind* „viazať“ + *book* „kniha“ → *bookbinder* „kníhviazač“;

b) morfológická motivácia – tvorenie nových pomenovaní prostredníctvom tzv. slovnodruhového prechodu bez zmeny vonkajšej formy, napr. *hlavný*^{Adj} → *hlavný*^{Sub},⁵ *to cook* „variť“ → *cook* „kuchár“, *to judge* „súdiť“ → *judge* „sudca“;

c) syntaktická motivácia – vznik viacslovných pomenovaní, napr. *filmový historik*, *poštový doručovateľ*;

d) abreviačná motivácia⁶ – výsledkom pôsobenia abreviačnej motivácie je vznik skratiek;⁷

2. interlingválne tvorenie – vytváranie nových jednotiek sa uskutočňuje ako dôsledok jazykových kontaktov, t. j. preberaním z L1 ako zdrojového jazyka do L2 ako preberajúceho jazyka:

a) interlingválna motivácia – je založená na preberaní nových jednotiek z cudzích jazykov, napr. *mím*, *veterinár*, *dentist* „zubár“, *colonel* „plukovník“.

4 Interlingválna komparácia spôsobov pomenúvania v slovenčine a angličtine

4.1 Materiálová základňa analýzy

¹ Úloha syntaktickej motivácie a existencie/neexistencie viacslovných pomenovaní (ako ich vníma slovenská lingvistika) v angličtine, špecifiká interlingválnej motivácie v angličtine a pod.

² Šiestym spôsobom je abreviačná motivácia, t. j. tvorenie skratiek (porov. pozn. č. 6).

³ J. Furdík uvádza ešte imitatívne, onomatopoické tvorenie, ktoré v rámci TLM patrí k fónickej motivácii (porov. Furdík, 2008, s. 43, 84).

⁴ V angličtine dvom slovenským lexiám tejto lexémy zodpovedajú dve lexémy – *nurse* je sémantický ekvivalent k prvej a *keeper* k druhej lexii.

⁵ Ako univerbát viacslovného pomenovania *hlavný čašník*.

⁶ Tvorenie skratiek zväčša zasahuje iba formálnu stránku už existujúcej jednotky, pričom obsahová stránka ostáva nezmenená, resp. sa modifikuje. V koncepcii teórie lexikálnej motivácie je vznik skratiek výsledkom abreviačnej motivácie, ktorá má aj v zhode s kategorizáciou M. Dokulila (1962, s. 25) vlastnosť neúplnej nominácie oproti plnohodnotným motivačným typom – slovotvornej, interlingválnej, syntaktickej, morfológickej a sémantickej motivácii. Avšak aj M. Ološtiak (2011), aj M. Gavurová (2013) v konečnom dôsledku abreviaciu pokladajú za síce špecifický, ale plnohodnotný nominačný proces.

⁷ V analyzovanom súbore sa však abreviačne motivované lexémy nachádzajú iba ako komponenty viacslovných pomenovaní, napr. *IT analytik*.

Analýza analógií a odlišností v spôsoboch pomenúvania sa v rámci interlingválnej komparácie uskutočňuje na materiáli súboru lexém pomenúvajúcich mužské osoby, ktoré vykonávajú povolanie, konkrétnu funkciu, majú konkrétne pracovné zaradenie alebo užšiu špecializáciu v rámci širšie vymedzenej profesie.

Počiatočná fáza interlingválne zameraného onomaziologického výskumu ovplyvnila voľbu materiálovej základne analýzy, pričom sa ako najvhodnejší variant vybral súbor so spoločným, zjednocujúcim príznakom, ktorý by zaručil homogénnosť, no zároveň istú mieru variability zastúpenia jednotlivých pomenúvacích procesov. Pomenovania mužských osôb na základe povolania, funkcie, pracovného zaradenia, resp. užšej špecializácie v rámci profesie, predstavujú z diachrónneho aj synchrónneho hľadiska produktívny typ pomenovaní, v ktorom sa odzrkadľuje každodenná skúsenosť používateľa jazyka s vykonávaním profesie či vzdelávaním s cieľom profesiou vykonávať. „Závažnosť názvov osôb, ktorá súvisí s často zdôrazňovanou antropocentrickosťou slovotvorného systému a z mimojazykového hľadiska so stálou spoločenskou potrebou pomenúvať nové profesie, sa v posledných desaťročiach prejavila ako výrazný kvantitatívny nárast týchto pomenovaní“ (porov. Buzássyová, 2000, s. 302).

Súčasťou materiálovej základne sú pomenovania osôb podľa predmetu činnosti, ktoré možno rozdeliť do siedmich kategórií:

a) podľa profesie alebo zamestnania (napr. *architekt* : *architect*, *lekár* : *doctor*, *kartograf* : *cartographer*, *kostymér* : *dresser*, *pekár* : *baker*, *učiteľ* : *teacher*);

b) podľa funkcie, ktorú vykonávajú (napr. *dekan* : *dean*, *minister financií* : *minister of finance* / *finance minister*, *ombudsman* : *ombudsman*, *riaditeľ* : *director*);

c) podľa pracovného zaradenia (napr. *finančný manažér* : *financial manager*, *majster odborného výcviku* : *professional training teacher*);

d) podľa užšej špecializácie v rámci konkrétnej profesie (napr. *činoherec* : *theater actor*, *dejepisár* : *history teacher*, *morfológ* : *morphologist*, *polievkar* : *potager*, *ortopéd* : *orthopedist*);

e) podľa armádnej či akademickej hodnosti (napr. *generál* : *general*, *plukovník* : *colonel*, *docent* : *associated professor*);

f) podľa športu, ktorému sa profesionálne venujú (napr. *hádzanár* : *handball player*, *krasokorčuliar* : *figure skater*, *oštepár* : *javelin thrower*, *vodnopólista* : *water polo player*);

g) podľa hudobného nástroja, na ktorý hrajú (napr. *basgitarista* : *bass guitarist/bass guitar player*, *klarinetista* : *clarinetist/clarinet player*, *organista* : *organist/organ player*).⁸

Zostavovanie materiálovej základne spočívalo v excerpcii štyroch slovenských slovníkov synchrónnej lexiky – *Krátkeho slovníka slovenského jazyka* (2003), *Slovníka súčasného slovenského jazyka* (2006, 2011, 2015),⁹ *Slovníka koreňových morfémov slovenčiny* (2012) a *Slovníka viacslovných pomenovaní* (v tlači). Druhým krokom bolo vyhľadávanie anglických SEL k slovenským lexémam, na čo sa využívalo viacero typov prekladových i výkladových slovníkov – *Anglicko-slovenský a slovensko-anglický veľký slovník* (2010), *Veľký anglicko-český a česko-anglický slovník* (2007), *The Penguin English Dictionary* (2005) a elektronické verzie slovníkov *Oxford English Dictionary* a *Merriam-Webster*,¹⁰ ktoré sa dopĺňali internetovým vyhľadávaním.

Výsledkom je súbor obsahujúci približne 1600 dvojíc SEL, ktorý predstavuje reprezentatívny materiálový základ pre uskutočňovaný výskum.

⁸ Pomenovania osôb podľa športov, ktorým sa profesionálne venujú, a hudobných nástrojov, na ktoré hrajú, sa do súboru zaradili na základe širšieho vymedzenia prístupu k základnému príznaku súboru – pomenovania osôb podľa predmetu činnosti.

⁹ K dispozícii sú zatiaľ iba lexémy začínajúce sa na písmená A – N.

¹⁰ *Oxford English Dictionary* ako najvýznamnejšieho reprezentanta britskej variety angličtiny a *Merriam-Webster* ako najvýznamnejšieho reprezentanta americkej variety angličtiny.

4.2 Fázy interlingválnej komparácie

Analýzy uskutočňované ako súčasť medzijazykového onomaziologického porovnávania a interlingválnej komparácie spôsobov pomenúvania je možné rozdeliť do dvoch základných etáp či úrovní, ktorým predchádza určenie nominačnej motivácie jednotiek. Na základe nominačnej motivácie sa potom jednotky so zistiteľnou onomaziologickou štruktúrou ďalej analyzujú v spomínaných dvoch etapách. Jednotky, ktoré onomaziologickou štruktúrou nedisponujú, sa ďalej neanalyzujú, vymedzenie nominačného motivačného typu je však pri nich kľúčové z pohľadu konštatovania nominačnej symetrie či asymetrie so SEL.

Súčasťou prvej úrovne onomaziologickej komparácie je výskum formálnych prvkov, ktorými sa konkrétne onomaziologické štruktúry vyjadrujú, analýza sémantických komponentov, ktoré sa uplatňujú v onomaziologickej štruktúre, a konštatovanie miery symetrie či asymetrie jednotlivých SEL. Obsahom analýz v rámci druhej úrovne interlingválnej komparácie je skúmanie podnetov, impulzov, na základe ktorých sa konkrétne pomenovania utvorili, čiže hľadanie onomaziologických motívov stojacich v pozadí pomenovania konkrétnych entít, pričom v tomto bode už analýza prekračuje systém jazyka a jej výsledkom je nazeranie na človeka ako nositeľa jazyka a skúmanie uchopovania, konceptualizovania reality, ktorá ho obklopuje, čo z tejto reality považuje za dôležité pri poznávaní a pomenúvaní a čo to sprostredkovane vypovedá o jeho náhľade na vlastný životný štýl a okolitý svet.

4.3 Onomaziologická štruktúra

Spomedzi piatich, resp. šiestich spôsobov pomenúvania (utvárania nových pomenovaní) je z onomaziologického hľadiska možné analyzovať dva typy – slovotvorné onomaziologické štruktúry, ktoré sa vyjadrujú prostredníctvom slovotvorných komponentov (slovotvorného základu a slovotvorného formantu), a syntakticky motivované onomaziologické štruktúry, ktoré sa na formálnej úrovni vyjadrujú prostredníctvom fonologicky samostatných slov (porov. Ološtiak, 2013, s. 24). V prípade onomaziologickej štruktúry ide o najvšeobecnejší rámec pomenúvania, na základe ktorého sa vytvárajú nové lexikálne jednotky na báze už existujúcich lexikálnych jednotiek, pričom jednotlivé onomaziologické štruktúry sa môžu realizovať odlišne. Realizáciu týchto štruktúr je možné „rozložiť“ na niekoľko komponentov či konkretizácií, ktoré sú prítomné v každej slovotvorne či syntakticky motivovanej jednotke (porov. Ološtiak, 2013, s. 26):

<i>chova-teľ</i>	
OB → OP	onomaziologická štruktúra
SUB _{pers} – ACT	onomaziologický význam
„ten, kto V _{mot} “	slovotvorný význam
„ten, kto chová (niečo)“	motivačný význam
„kto sa stará o chov zvierat“	lexikálny význam

Obrázok 1 Ukážka konkretizácie onomaziologických štruktúr

Dvojčlenná onomaziologická štruktúra skladajúca sa z bázy a príznaku sa konkretizuje ako substančná báza – osoba určovaná dynamickým príznakom, pričom tie reprezentujú onomaziologický význam jednotky. Ten sa v tomto prípade realizuje ako deverbatívny derivát, ktorého slovotvorný význam je „ten, kto V_{mot}“ a motivačný význam, odvodzovaný od konkrétneho motivátu, „ten, kto chová (niečo)“. Na týchto úrovniach stavia lexikálny význam

– „kto sa stará o chov zvierat“, i keď ten sa môže vo väčšej či menšej miere od slovotvorného významu daného onomaziologickej štruktúrou odlišovať (porov. Ološtiak, 2013, s. 25).

4.4 Obsahová analýza onomaziologických štruktúr

Pri slovotvorne a syntakticky motivovaných jednotkách je pre analýzu onomaziologických štruktúr kľúčová obsahová analýza onomaziologického stvárnenia pomenovaní, t. j. onomaziologických komponentov tvoriacich onomaziologické štruktúry. Každá jednotka s onomaziologickou štruktúrou je teda prostredníctvom parametrizácie „opísaná“ na základe onomaziologickej kategórie a typu onomaziologickej kategórie, ako aj konkrétnych členov onomaziologickej štruktúry a onomaziologického motívu.

4.4.1 Parametrizácia jednotiek

Jednotlivým jednotkám sa teda v rámci analýzy pripisujú nasledujúce parametre:

1. **Onomaziologická kategória**, teda súbor slovotvorných typov, ktoré majú rovnaký slovotvorný význam, t. j. onomaziologickú štruktúru a onomaziologický význam (porov. Furdík, 2004, s. 56). V analyzovanom súbore sa vzhľadom na jeho príznakový charakter, a teda, že obsahuje výlučne pomenovania mužských osôb vykonávajúcich povolanie, pracovnú pozíciu atď. (pre presné vymedzenie súboru porov. časť 4.1), vyskytuje desať onomaziologických kategórií.¹¹

2. **Typ onomaziologickej kategórie (TOK)** tvorí skupina onomaziologických kategórií, ktoré sa k jednotlivým TOK zaraďujú na základe zhody/odlišnosti slovného druhu motivantu a motivátu a na základe zhody/odlišnosti lexikálneho významu motivantu a motivátu (porov. Furdík, 2004, s. 87). V analyzovanom súbore sa nachádzajú iba jednotky patriace do mutačného a modifikačného typu onomaziologickej kategórie. V rámci mutácie dochádza k výraznej zmene lexikálneho významu motivátu oproti lexikálnemu významu motivantu, pričom môže a nemusí dôjsť k zmene slovného druhu (porov. Vužňáková, 2006, s. 15). V skúmanom súbore sa mutačný TOK vyskytuje pri derivátoch (*bagrista*, *bibliograf*, *námestník*) aj pri kompozitách (*spravodajca*). Podstatou modifikačného TOK je vznik jednotiek, ktoré sa od svojho motivantu líšia iba jedným sémantickým príznakom (porov. Vužňáková, 2006, s. 15). Analyzovaný súbor obsahuje modifikačné deriváty utvorené prefixáciou (*podporučík*) aj sufixáciou (*poslík*) a modifikačné kompozitá (*fotoreportér*).

3. Členy onomaziologickej štruktúry

a) **Onomaziologická báza** predstavuje základ onomaziologickej štruktúry, ktorý je prítomný vo všetkých typoch slovotvorne a syntakticky motivovaných lexém (porov. Ološtiak, 2015, s. 154) a v analyzovanom súbore sa v rámci slovotvorne motivovaných jednotiek najčastejšie vyjadruje slovotvorným formantom, napr. *čerpádl-ár*, *min-er* „baník“, *kníh-kup-ec*, *trombone play-er* „trombonista“, v prípade modifikačných derivátov alebo kompozít aj slovotvorným základom, napr. *pro-rektor*, *arch-bishop* „arcibiskup“, *stráž-majster*, *military pilot* „vojenský pilot“. Onomaziologická báza syntakticky motivovaných

¹¹ Ide o onomaziologické kategórie: 1. činiteľský názov (*pestovateľ*, *cleaner* „upratovač“); 2. konateľský názov (*kľučiar*, *potter* „hŕnčiar“); 3. názov nositeľa vlastnosti (*agrárnik*, *herbalist* „bylinkár“); 4. maskulinatívum (*komorník*); 5. deminutívum (*poslík*); 6. relatívum (*poddôstojník*, *vice-dean* „prodekan“); 7. názov činiteľa deja (*skalolezec*, *window dresser* „aranžér“); 8. názov konateľa deja (*národohospodár*); 9. miera (*veľvyslanec*, *small holder* „malý podnikateľ“); 10. kvalitatívum (*elektroinžinier*, *computer specialist* „počítačový programátor“) (pre pomenovania onomaziologických kategórií kompozít porov. Vužňáková, 2006, s. 26–27).

jednotiek sa vyjadruje nadradeným komponentom, obyčajne druhým, resp. tretím komponentom VP, napr. *bytový architekt*, *vojenský pilot*, *terénny sociálny pracovník*, alebo prvým komponentom v prípade trojkomponentových VP so štruktúrou $S \rightarrow [At \rightarrow AtN]$ (porov. Ološtiak – Ivanová, 2015, s. 176–179), napr. *majster odborného výcviku*, *minister zahraničných vecí*.

b) **Onomaziologický príznak** bližšie určuje onomaziologickú bázu, buď priamo (*row-er* „person who rows“ „veslár“), alebo prostredníctvom onomaziologického spoja (*cirkus-ant* „ten, kto (má vzťah k) cirkusu“) (porov. Ološtiak, 2015, s. 158). V lexémach z analyzovaného súboru sa onomaziologický príznak vyjadruje prostredníctvom slovotvorného základu pri mutačne utvorených derivátoch, napr. *klobuč-ník*, *present-er* „moderátor“, a prostredníctvom slovotvorného formantu pri modifikačne utvorených derivátoch, napr. *posl-ík*, *sub-lieutenant* „podporučík“. V rámci kompozít sa onomaziologický príznak vyjadruje v poradí prvým slovotvorným základom, napr. *sprav-o-daj-ca*, *choir-master* „zbormajster“, resp. príznak môže byť vnútorne štruktúrovaný, napr. *vodn-o-pól-ista*, *track maintenance supervisor* „traťmajster“. Pri viacsovných pomenovaniach sa príznak vyjadruje komponentom vo funkcii atribútu – adjektívnym (*rehabilitačný lekár*) alebo substantívnym (*prednosta stanice*).

c) **Onomaziologický spoj** nie je obligatónym členom onomaziologickej štruktúry, vyskytuje sa iba v niektorých typoch onomaziologických štruktúr, funguje ako logické prepojenie onomaziologickej bázy a onomaziologického príznaku, pričom v rámci derivátov sa najčastejšie vyskytuje v skupine mutačných desubstantívnych substantív, keďže priame určenie jednej substancie druhou nie je možné bez sprostredkovania – *pokladník* „ten, kto (má vzťah k) pokladni“. Onomaziologický spoj je na formálnej úrovni v jednotke buď vyjadrený – v niektorých typoch kompozít, napr. *zem-e-mera-č* „ten, kto meria zem“, *animal train-er* „person who trains animals“ „krotiteľ“, alebo nevyjadrený – v takom prípade sa v parafráze používa formula „má vzťah k“ uvedená v zátvorkách, napr. *anatóm* „ten, kto (má vzťah k) anatómii“, *archer* „person who (rel. to) an arch“ „lukostrelec“ (porov. Ološtiak, 2015, s. 159).

4. Onomaziologický motív

Predstavuje základ pomenovania, reflektuje sa ním výsek mimojazykovej reality, ktorý sa vo vzťahu k pomenovanej entite vníma ako najdôležitejší, najpodstatnejší. Napr. pri pomenovaní „človeka, ktorý píše slovesné umelecké výtvary, obyčajne vo veršoch“ sa ako nominačne relevantný zobral motív <báseň>, a tak bola utvorená lexéma *básnik*, hoci používatelia jazyka mohli použiť aj iné motívy, napr. <verš> (porov. napr. potenciálne lexémy *veršiar*, *veršník*), <veršovať> (porov. napr. lexémy *veršovník*, *veršovač*). Používatelia jazyka majú v zásade vždy na výber, pričom tento výber sa realizuje v dvoch krokoch: 1) aký motív sa stane (aké motívy sa stanú) základom pomenovania (prvý extralingválny krok): v uvedenom príklade je to motív <báseň>; 2) akým spôsobom sa tento motív stvární (tieto motívy stvární) (druhý, intralingválny krok): v uvedenom príklade sa tento motív stal základom sufixálnej derivácie s formantom *-ik* (*básnik*).

Z nášho pohľadu je onomaziologickým motívom všetko, čo je na formálnej úrovni vyjadrené slovotvorným základom.

Názvy mužských osôb podľa povolania sa utvárajú na základe týchto typov onomaziologických motívov:

a) <**predmet činnosti**>, vyjadrený substantívom, prostredníctvom ktorého sa tvoria pomenovania so slovotvorným významom „ten, kto (má vzťah k) S_{mot} “, napr. *gondolier*, *rybníkář*, *comedian* „zabávač“, *politician* „politik“;

b) <**činnosť**>, ktorý sa vyjadruje verbom, jednotky utvorené na základe tohto motívu majú slovotvorný význam „ten, kto V_{mot} “, napr. *hasič*, *holič*, *actor* „herec“, *skater* „korčuliar“;

c) <**osoba**>, vyjadrený substantívom, na základe ktorého sa tvoria modifikačné substantíva „ S_{mot} + vzťah“, napr. *podplukovník*, *prorektor*, *counter admiral*, *vice-dean*;

d) <vlastnosť>, vyjadrený adjektívom, na základe ktorého sa tvoria jednotky so slovotvorným významom „niekto Adj_{mot}“, napr. *sanitár, prednosta, herbalist* „bylinkár“.

Motívy fungujú ako základ pomenovania samostatne (v prípade derivátov) alebo v kombinácii (pri kompozitách):

a) <vlastnosť> + <osoba> v pomenovaniach so slovotvorným významom „Adj_{mot} + S_{mot}“, napr. *produktový manažér, klinický psychológ, acrobatic pilot* „akrobatický pilot“, *large farmer* „veľkostatkár“, alebo „S_{mot} + S_{mot}“, napr. *inštruktor autoškoly, sales assistant* „predavač“, *Romance studies expert* „romanista“;

b) <predmet činnosti> + <činnosť> v pomenovaniach so slovotvorným významom „ten, kto V_{mot} + S_{mot}“, napr. *horolezec, zverolekár, glove-maker* „rukavičkár“, *sheep shearer* „strihač oviec“;

c) zriedkavo sa tiež vyskytuje kombinácia motívov <okolnosť> + <činnosť>, jednotky utvorené na základe týchto motívov majú slovotvorný význam „ten, kto V_{mot} + Adv_{mot}“ alebo „ten, kto V_{mot} + Pron_{mot}“, napr. *krasokorčuliar, samosudca*.

Okrem explicitnej prítomnosti sa motív môže sprostredkované vyjadrovať na základe predchádzajúceho motivačného vzťahu v slovotvornom rade. Napr. v prípade lexémy *lakovač* je okrem bezprostredného motívu <činnosť> vyjadreného verbum *lakovať* implicitne prítomný aj motív <predmet činnosti> <lak>, a to prostredníctvom slovotvornej motivovanosti verba *lakovať* ← *lak*.

skladník „ten, kto (má vzťah k) skladu“

OK: konateľský názov

OP: *sklad*

TOK: mutácia

OŠ: OB – (OS) – OP

OB: *ten, kto*

OM: predmet činnosti

OS: (má vzťah k)

shipbuilder „person who builds ships“

OK: názov činiteľa deja

OP: *ship*

TOK: mutácia

OŠ: OB – OS – OP

OB: *person*

OM: činnosť, predmet činnosti

OS: *to build*

Obrázok 2 Ukážka obsahovej analýzy slovotvorne motivovaných jednotiek

4.5 Úrovně interlingválnej komparácie

Interlingválna komparácia je výsledkom vzájomného prelínania sa a dopĺňania dvoch základných inšpiračných zdrojov – onomaziologického prístupu a teórie lexikálnej motivácie. Porovnávanie SEL v intenciách spôsobov pomenúvania, onomaziologického stvárnenia (v prípade slovotvorne a syntakticky motivovaných jednotiek) a z nich vyplývajúceho konštatovania symetrie či asymetrie SEL sa opiera o pomenovanie spôsobov nominácie, a teda spôsobov vzniku daných jednotiek, na uchopenie ktorých sa používa systém nominačných motivácií. TLM sa tiež využíva v rámci hlbšej analýzy jednotiek utvorených na základe jednotlivých nominačných typov motivácie (porov. časti 2 a 3) a ako taká vytvára vhodný aparát na podrobnejšiu analýzu konkrétnych jednotiek. Onomaziológia a onomaziologické hľadisko ako druhý základný metodologický pilier predstavuje spôsob, na základe ktorého je možné analyzovať vnútornú štruktúru jednotiek, zároveň však aj zistiť sémantickú štruktúru týchto jednotiek a motív, na základe ktorého sa konkrétne pomenovania utvorili. Analýzou konkrétnych spôsobov pomenúvania v rámci SEL tak bude možné dospieť

ku konštatovaniu podobnosti či odlišnosti konfigurácie sémantických príznakov a jazykových prostriedkov, prostredníctvom ktorých sú tieto príznaky v skúmaných jazykoch vyjadrené.

Hoci primárnym cieľom onomaziologickej komparácie je medzijazykové porovnanie onomaziologických štruktúr, vzhľadom na limitovanú distribúciu jednotiek s explicitnou onomaziologickou štruktúrou, ktoré sú, ako už bolo spomenuté, synchronne zistiteľné a analyzovateľné iba v slovotvorne a syntakticky motivovaných jednotkách, sa vynára otázka hierarchizácie symetrií či asymetrií pomenúvacích procesov aj v prípade, že jedna (alebo obe) zo SEL nedisponujú explicitnou onomaziologickou štruktúrou, a teda sú motivované iným typom motivácie.

Jednotlivé typy symetrií a asymetrií ako výsledok interlingválnej komparácie je možné rozdeliť do troch základných úrovní (porov. Ološtiak, rkp.):

1. Na **hypernominačnej úrovni** sa vyhodnocuje vzťah medzi SEL, z ktorých minimálne jedna je nominačne nemotivovaná.

a) **Hypernominačná symetria** vzniká v prípade, že obe SEL sú nominačne nemotivované: *kňaz : priest, mních : monk*;

b) **Hypernominačná asymetria** je medzi dvoma SEL v prípade, že jedna z lexém je nominačne nemotivovaná a druhá nominačne motivovaná: *kat (nemot.) : executioner (SM), uvádzač (SM) : usher¹² (nemot.)*;

2. Na **nominačnej úrovni** sa SEL posudzujú z hľadiska nominačnej motivácie.

a) **Nominačná symetria** označuje zhodu nominačnej motivácie pri oboch SEL, v analyzovanom súbore ide o nominačnú symetriu medzi slovotvorne motivovanými SEL (napr. *herec : actor, riaditeľ : director, kníhkupec : bookseller*), interlingválne motivovanými SEL (napr. *nuncius : nuncio, seržant : sergeant, primátor : mayor*) alebo sémanticky motivovanými SEL (napr. *barytón : barytone, korešpondent : correspondent*).

b) **Nominačná asymetria** vzniká medzi SEL, ktoré sú nominačne motivované odlišnými typmi motivácie. V analyzovanom súbore sa vyskytujú viaceré asymetrické kombinácie nominačných motivácií, napr. asymetria medzi syntakticky motivovanou jednotkou v slovenčine a slovotvorne motivovanou jednotkou v angličtine (*kožný lekár¹³ : dermatologist¹⁴, jazykový korektor : proofreader*), interlingválne motivovanou jednotkou v slovenčine a slovotvorne motivovanou jednotkou v angličtine (*detektív : detective, diler : dealer*), slovotvorne motivovanou jednotkou v slovenčine a interlingválne motivovanou jednotkou v angličtine (*kostolník : sexton, podnikateľ : entrepreneur, polievkar : potager*), syntakticky motivovanou jednotkou v slovenčine a interlingválne motivovanou jednotkou v angličtine (*súdny zriadenec : bailiff, právny zástupca : counsel*).

¹² Nemotivovanosť anglickej lexémy *usher* je okrem straty interlingválnej motivovanosti spôsobená aj stratou sémantickej motivovanosti, jednotka bola pôvodne prevzatá s iným významom (ako „strážca brány, dverí“, porov. *Online Etymology Dictionary*), ktorý sa synchronne považuje za temporálne motivovaný historizmus. Pôvodne sémanticky motivovaný synchronný význam sa prehodnotil na primárnu lexiu, čo spôsobilo zastretie sémantickej motivácie, a teda synchronne pociťovanú nemotivovanosť.

¹³ V slovenčine existuje aj synonymum k viacslovnému pomenovaniu *kožný lekár* – *dermatológ*, v takom prípade ide medzi SEL *dermatológ : dermatologist* o nominačnú aj intranominačnú symetriu, obe jednotky sú motivované slovotvorne, v oboch prípadoch ide o deriváty a zhoduje sa aj onomaziologický motív – <dermatológia>/<dermatology> ako medicínska disciplína, pričom konateľský názov je utvorený mutačne zo substantíva pomenújúceho toto odvetvie medicíny.

¹⁴ Ide o zaužívaný spôsob vytvárania viacslovných pomenovaní podľa modelu adjektívum + lekár, napr. *detský lekár, očný lekár, ušný lekár, ženský lekár*, pričom viacslovné pomenovanie sa vníma ako motivačne priezračnejšie než jednoslovné pomenovanie odvodené od názvu disciplíny. V tomto prípade ide o deriváty so slovotvornými základmi z latinčiny – *pediatria* → *pediater*, *oftalmológia* → *oftalmológ*, *otorinolaryngológia* → *otorinolaryngológ*, *gynekológia* → *gynekológ*, ktoré sú menej motivačne priezračné, a teda potenciálne nie sú pre používateľa jazyka natoľko zrozumiteľné.

3. Na **intranominačnej úrovni** sa analyzujú SEL motivované rovnakým typom motivácie na základe podobnosti, resp. odlišnosti onomaziologickej štruktúry a onomaziologického motívu.

a) **Intranominačne symetrické** sú SEL v prípade, ak boli obe jednotky utvorené prostredníctvom rovnakého motivačného typu, vyznačujú sa zhodnou onomaziologickou štruktúrou a rovnakým onomaziologickým motívom, napr. *baník* : *miner*. Lexéma *baník* má slovotvornú parafrázu „ten, kto (má vzťah k) bani“ a je utvorená na základe onomaziologického motívu <baňa>, v pomenovaní osoby sa teda zohľadňuje OM <predmet činnosti>, ktorý sa špecifikuje ako miesto vykonávania pracovnej činnosti. Jednotka je utvorená derivačne – sufixáciou, má onomaziologickú štruktúru OB – (OS) – OP. Sémanticky ekvivalentná anglická lexéma *miner* má slovotvornú parafrázu „person who (rel. to) mine“, onomaziologickým motívom je <mine> „baňa“, aj v angličtine teda toto pomenovanie osoby vzniklo na základe OM <predmet činnosti> – miesta výkonu povolania, pričom jednotka je rovnako sufixálny derivát s onomaziologickou štruktúrou OB – (OS) – OP. Podobne sú intranominačne symetrické aj ďalšie dvojice SEL, napr. desubstantívne deriváty *bábkar* : *puppeteer*, *bobista* : *bobsledder*, *chemik* : *chemist*, *klenotník* : *jeweler*, *právnik* : *lawyer*, *voňavkár* : *perfumer*, *pianista* : *pianist*.

Intranominačnou symetriou sa vyznačujú aj sufixálne utvorené deverbátiva so slovotvornou parafrázou „ten, kto V_{mot}“ pomenúvajúce osobu na základe onomaziologického motívu <činnosť>, napr. *bežec* : *runner*, *potápač* : *diver*, *herec* : *actor*, *kopáč* : *digger*, *pekár* : *baker*, *plavec* : *swimmer*, *spevák* : *singer*, *staviteľ* : *builder*, *veslár* : *rower*.

Intranominačne symetrická je aj malá skupina prefixálnych derivátov s onomaziologickou štruktúrou OB – OP a onomaziologickým motívom <osoba>, ktorý sa prefixáciou modifikuje – *arcibiskup* : *archbishop*, *podpredseda* : *vice-president*, *prodekan* : *vice-dean*. Intranominačná symetria je prítomná aj medzi kompozične utvorenými SEL. V prípade SEL *automechanik* a *car mechanic* ide o slovotvorne motivované kompozitá s onomaziologickou štruktúrou OB – OP a parafrázou „automobilový mechanik“, resp. „car mechanic“, onomaziologický motív je v oboch prípadoch rovnaký – <predmet> (auto, car) a <osoba> (mechanik, mechanic), pričom prvý základ modifikuje význam druhého základu.

Intranominačná symetria je prítomná tiež medzi jednotkami *lodivod* : *ship navigator*, *zbormajster* : *choirmaster*.

b) **Intranominačná asymetria** je vzťah medzi SEL, ktoré sú motivované rovnakým motivačným typom, ale líšia sa onomaziologickým motívom a/alebo onomaziologickou štruktúrou, napr. ak je lexéma v jednom jazyku derivát a v druhom kompozitum, napr. *filmár* „ten, kto (má vzťah k) filmu“ : *filmmaker* „person who makes films“, *lodiar* „ten, kto (má vzťah k) lodi“ : *shipbuilder* „person who builds ships“, *lukostrelec* „ten, kto strieľa z luku“ : *archer* „person who (rel. to) an arch“, *románopisec* „ten, kto píše román“ : *novelist* „person who (rel. to) a novel“, ale rovnako v prípade, že sú utvorené rovnakým slovotvorným spôsobom i postupom, no každá zo SEL má iný onomaziologický motív, napr. *pokrývač* „ten, kto pokrýva“ s OM <činnosť> : *roofer* „person who (rel. to) roof“, pomenovanie s OM <predmet>, *čaišník* „ten, kto (má vzťah k) čaši“, pomenovanie s OM <predmet> : *waiter* „person who waits“, pomenovanie s OM <činnosť>.

Záver

V príspevku sme sa pokúsili o stručný náčrt teoretických východísk a ich jednotlivých aspektov, ktoré umožňujú podrobnú analýzu založenú na pomenovaní spôsobov utvorenia lexikálnych jednotiek v jednom jazyku (slovenčina) a vyhodnocovaní symetrických či asymetrických vzťahov s ich sémantickými ekvivalentmi v druhom jazyku (angličtina) na úrovni totožnosti, resp. rozdielnosti spôsobu nominácie. Výskum analógií a odlišností v spôsoboch pomenovania v slovenčine a angličtine na súbore pomenovaní mužských osôb

vykonávajúcich povolanie predstavuje prvý pokus o sústredenejšiu analýzu tohto typu v slovenskej lingvistike. Uskutočnená analýza založená na uvedených východiskách, i keď výrazne limitovane, ponúka náhľad do problematiky spôsobov pomenovania v dvoch typologicky odlišných, no kultúrne relatívne blízkych jazykoch.

Literatúra:

- ALLEN, R., ed. (2005): *The Penguin English Dictionary*. Bratislava: Ikar.
- Anglicko-slovenský a slovensko-anglický veľký slovník* (2010). Bratislava: Lingea.
- BUZÁSSYOVÁ, K. (2000): Vývinové tendencie a zmeny v slovnej zásobe slovenčiny (1945 – 1995). In: J. Mlacek (ed.): *Studia academica Slovaca* 29. Bratislava: Centrum informatiky a vzdelávania FF UK, s. 300–309.
- BUZÁSSYOVÁ, K. – JAROŠOVÁ, A., ed. (2006): *Slovník súčasného slovenského jazyka. A – G*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- DOKULIL, M. (1962): *Tvoření slov v češtině I. Teorie odvozování slov*. Praha: Nakladatelství ČSAV.
- FRONEK, J. (2007): *Velký anglicko-český a česko-anglický slovník*. Voznice: Leda.
- FURDÍK, J. (1993): Ku konfrontácii slovtvorných systémov v slovanských a neslovanských jazykoch (na materiáli nemčiny a slovenčiny). In: *Slovtvorná motivácia a jej jazykové funkcie*. Levoča: Modrý Peter, s. 115–124.
- FURDÍK, J. (2004): *Slovenská slovtvorba. Teória, opis, cvičenia*. M. Ološtiak (ed.). Prešov: Náuka.
- FURDÍK, J. (2005a): Medzijazykové onomaziologické symetrie a asymetrie. In: M. Ološtiak – L. Ološtiaková (eds.): *Život so slovtvorbou a lexikológiou*. Košice: Vydavateľstvo LG, s. 367–372.
- FURDÍK, J. (2005b): Onomaziologické symetrie a asymetrie v lexike slovanských jazykov. In: M. Ološtiak – L. Ološtiaková (eds.): *Život so slovtvorbou a lexikológiou*. Košice: Vydavateľstvo LG, s. 357–366.
- FURDÍK, J. (2008): *Teória motivácie v lexikálnej zásobe*. M. Ološtiak (ed.). Košice: Vydavateľstvo LG.
- GAVUROVÁ, M. (2013): *Skratka ako lexéma*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- GRZEGA, J. – SCHÖNER, M. (2007): *English and General Historical Lexicology*. Eichstätt-Ingolstadt: Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt.
- HORECKÝ, J. – BUZÁSSYOVÁ, K. – BOSÁK, J. a kol. (1989): *Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- JAROŠOVÁ, A. – BUZÁSSYOVÁ, K., eds. (2011): *Slovník súčasného slovenského jazyka. H – L*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- JAROŠOVÁ, A. – BUZÁSSYOVÁ, K., eds. (2015): *Slovník súčasného slovenského jazyka. M – N*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- KAČALA, J. – PISÁRČIKOVÁ, M. – POVAŽAJ, M., eds. (2003): *Krátky slovník slovenského jazyka*, 4. dopl. a upr. vyd. Bratislava: Veda.
- Merriam-Webster* (2019). Dostupné na internete: <<http://www.merriamwebster.com>>.
- Online Etymology Dictionary* (2019). Dostupné na internete: <<http://www.etymonline.com>>.
- OLOŠTIAK, M. (2011): *Aspekty teórie lexikálnej motivácie*. Prešov: FF PU v Prešove.
- OLOŠTIAK, M. (2013): Onomaziologická štruktúra lexikálnych jednotiek. In: M. Ološtiak – L. Sisák (eds.): *Od morfému ku komplexným slovám a ich paradigmám*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 9–89.
- OLOŠTIAK, M. (2015): Onomaziologické aspekty slovtvornej motivácie. In: M. Ološtiak (ed.): *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 139–206.
- OLOŠTIAK, M. (rkp.): *Onomaziologická komparácia v interlingválnych súvislostiach (úvodné poznámky)*.
- OLOŠTIAK, M., ed. (v tlači): *Slovník viacslovných pomenovaní*.
- OLOŠTIAK, M. – IVANOVÁ, M. (2015): Teoreticko-metodologické, nominačné a typologické otázky viacslovných pomenovaní. In: M. Ološtiak (ed.): *Viacslovné pomenovania v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 129–213.

Oxford English Dictionary (2019). Dostupné na internete: <<http://www.oed.com>>.

SOKOLOVÁ, M. – OLOŠTIAK, M. – IVANOVÁ, M. (2012): *Slovník koreňových morfémy slovenčiny*, 3. vyd. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.

VUŽŇÁKOVÁ, K. (2006): Slovo tvorné (onomaziologické) kategórie a slovo tvorný význam derivátov a kompozít v slovenčine. In: *Jazykovedný časopis*, roč. 57, č. 1. Bratislava: Slovak Academic Press, s. 13–32.

Summary

Onomasiological comparison from a cross-linguistic perspective – an introduction

The paper serves as an introduction to the topic of onomasiological comparison in a cross-linguistic perspective based on the analysis of occupational names in Slovak and English. The paper presents two main sources the research is based on – theory of lexical motivation and onomasiological approach with regards to formal and onomasiological analysis of semantic equivalents. Along with the sources, various other aspect crucial for the analysis are also presented, as well as an example of how the analysis is conducted.

Tento príspevok bol vypracovaný v rámci grantového projektu VEGA č. 1/0083/19 Slovo tvorná a morfoematická štruktúra slovenského slova II (intralingválne a interlingválne súvislosti).